

Stadsledningskontoret

FINANSÄVDELNINGEN

ENHETEN FÖR UPPHANDLING OCH
KONKURRENS

SID 1 (9) 2004-10-14

DNR 019-3866/2004

Bilaga till "Rapport-
konkurrensutsättnings effekter i
Stockholms stad"

**Sammanställning av rapporter m.m. som berör
konkurrensutsättning**

Inledning

Stadsledningskontoret har uppdragits att utvärdera de senaste årens konkurrensutsättning i Stockholms stad. Syftet med utvärderingen är att ge kommunfullmäktige erforderligt underlag för framttagandet av den nya policyn för upphandling, kvalitet, utveckling och medborgarinflytande. Utvärderingen presenteras i form av en huvudrapport, med bilagda delstudier.

I utvärderingsarbetet har ingått att samla in, bearbeta och analysera befintliga, externa såväl som interna, utvärderingar/rapporter m.m. som berör effekter och erfarenheter av konkurrensutsättning av offentlig verksamhet.

Föreliggande dokument ingår som bilaga till stadsledningskontorets huvudrapport och utgör en förteckning och presentation av det material som använts i utvärderingsprocessen.¹

Materialet är indelat i tre kategorier:

- A. Rapporter som beställts av stadsledningskontoret och som ingår som separata delstudier i utvärderingen samt externa rapporter som stadsledningskontoret uppdragits att särskilt ta hänsyn till i utvärderingsarbetet.
- B. Övriga externa och interna rapporter som berör konkurrensutsättning och som ingår i stadsledningskontorets huvudrapport.
- C. Rapporter som spelat en viktig roll som kunskapsgivare under processen, men som ej ingår i stadsledningskontorets rapport.

---

¹ För en mer övergripande diskussion om det material som använts, samt de metodmässiga överväganden som gjorts under processen, hänvisas till huvudrapportens första kapitel.

A. Beställda delstudier och särskilt beaktade externa rapporter

Titel: Att arbeta i äldreboende nu och för tre år sedan, i kommunal och enskild drift- så tycker personalen		
År: 2004	Företag/ institut: <i>Utrednings- och statistikkontoret</i>	Författare:
<p>Bakgrund: Utrednings- och statistikkontoret (USK) uppdrogs under våren 2004 att genomföra en enkätundersökning bland personal på stadens äldreboenden. Ett syfte med undersökningen var att erhålla underlag att jämföra med den personalundersökning som genomfördes i samband med tidigare uppföljning av konkurrensutsättningen inom Stockholms stad 1988-2000 och som finns avrapporterad i "Utvärdering av konkurrensutsättningen inom Stockholms stad. Analys av process och effekter." (PLS RAMBÖLL Management, 2001).</p> <p>I den tidigare uppföljningen tillfrågades personal på äldreboenden som till följd av upphandling fått privat arbetsgivare i stället för kommunal om de märkt av några förändringar i arbetsmiljö, arbetsförhållanden och verksamhetskvalitet efter bytet av arbetsgivare. De frågor som ställdes berörde bland annat stress, arbetstakt, samarbete, trygghet samt möjligheter till löneutveckling och vidareutbildning.</p>		
<p>Innehåll i korthet: Årets enkät innehåller i princip samma frågebatteri som den tidigare undersökningen. Perspektivet har emellertid vidgats till att omfatta tre olika undersökningsgrupper:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hur ser personal som arbetat inom boenden som kvarstannat i kommunal regi på sin arbetssituation nu i förhållande till hur det var för tre år sedan? 2. Hur ser personal inom återtagna äldreboenden på sin arbetssituation nu mot hur det var att arbeta i enskild regi? 3. Hur ser personalen som arbetar på äldreboenden i enskild regi på situationen i förhållande till hur det var att arbeta i kommunal regi? 		

Titel: Konkurrensutsättningen inom äldreomsorgen		
År: 2004	Företag/ institut: <i>Socialstyrelsen</i>	Författare:
<p>Bakgrund: Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att studera konkurrensutsättningen inom äldreomsorgen, i vilken omfattning den förekommer samt vilka former av icke-offentlig drift som finns. I uppdraget ingår även att belysa erfarenheter av konkurrensutsättningen, eventuella kvalitetsskillnader beroende av driftsform samt kostnadsutveckling.</p>		
<p>Innehåll i korthet: Rapporten innehåller fyra delstudier. I den första av dessa kartläggs omfattningen av entreprenad driven verksamhet i landet. Studien är en upprepning av en liknande undersökning som genomfördes 1999. I den andra studien granskas lokala erfarenheter av konkurrensutsättningen. Till denna studie har landets kommuner ombetts att bistå utredarna med tillgänglig dokumentation, såsom utredningar mm. I den tredje studien sammanfattas, utifrån forskningsrapporter, böcker mm, det aktuella kunskaps- och forskningsläget inom området. I den fjärde delstudien görs en genomlysning av kundvalssystemet och hur det uppfattas av brukarna.</p>		

Titel: Public- Private partnership i social service. –exemplet Stockholms stad		
År: 2004	Företag/ institut: <i>Institutet för kommunal ekonomi (IKE)</i>	Författare: Olle Höglund & Roland Almqvist
<p>Bakgrund: IKE presenterade 1996 resultaten av den omfattande utvärdering av Konkurrensprogrammet som institutet, på uppdrag av staden, genomfört. Utvärderingen kom att utgöra underlag för upphandlingspolicyn Upphandling –96. Föreliggande rapport, som stadsledningskontoret uppdragits att särskilt beakta, utgör ett delkapitel av en vetenskaplig avhandling och tar delvis sin utgångspunkt i undersökningresultaten från 1996.</p>		
<p>Innehåll i korthet: I rapporten jämförs de tre konkurrensstrategier som staden haft sedan 1993 och hur staden inom ramen för dessa strategier arbetat med kvalitetsaspekter i samband med upphandling. Rapporten innehåller en kartläggning av vilka kvalitetsaspekter som tillkommit och försvunnit genom åren samt en analys av vilka konsekvenser överväganden i upphandlingsarbetet får för verksamhetens kvalitet.</p>		

Titel: Utvärdering av konkurrensutsättning inom Stockholms stad. Analys av processer och effekter		
År: 2001	Företag/ institut: <i>PLS Ramböll Management</i>	Författare:
<p>Bakgrund: Stadsledningskontoret upphandlade i slutet av 1997 en utvärdering av stadens dåvarande upphandlingspolicy "Upphandling 1996" avseende perioden 1998 till 2000. Uppdraget avsåg att under en treårsperiod göra utvärderingar av konkurrensutsättningar inom staden. Utvärderingen skulle avse både hur och i vilken omfattning konkurrensutsättning hade genomförts och en analys av de direkta och indirekta effekter denna medfört. Då majoriteten i fullmäktige skiftade under det att uppdraget pågick beslöts att PLS skulle redovisa effekterna av strategin "upphandling 1996" (dvs de upphandlingar som ägde rum under 1998) i en delrapport. I huvudrapporten "Utvärdering av konkurrensutsättning inom Stockholms stad" redovisas effekterna av policyn för upphandling, konkurrens och valfrihet avseende perioden 1999 t.o.m. oktober 2000.</p>		
<p>Innehåll i korthet: Rapporten är tämligen omfattande och belyser konkurrensutsättningens ekonomiska och kvalitetsmässiga aspekter samt effekter utifrån demokrati-, brukar- och personalperspektiv. Rapporten behandlar samtliga de verksamhetsområden som varit föremål för konkurrensutsättning i Stockholms stad. Utvärderingsarbetet omfattar kvalitativa metoder i form av personliga intervjuer och dokumentstudier, samt kvantitativa moment som enkätundersökningar.</p>		

Titel: Utvärdering av konkurrensutsättningen i Stockholms stad 2001-2003 – fem fallstudier.		
År: 2004	Företag/ institut: <i>Ramböll Management</i>	Författare:
<p>Bakgrund: Ramböll Management (fd PLS) har under 2004 uppdragits att uppdatera delar av den utvärdering som genomfördes under perioden 1997-2000. I och med uppdateringen, som omfattar fallstudier av konkurrensutsättning i fem stadsdelar, har nu staden ett underlag som spänner över en sjuårsperiod, 1996-2003. En för svenskt vidkommande tämligen unik utvärdering.</p>		
<p>Innehåll i korthet: Rapporten belyser konkurrensutsättningens effekter ur i princip samma perspektiv som den föregående utvärderingen. De stadsdelar som undersöks är Hässelby- Vällingby, Kungsholmen, Maria-Gamla stan, Skärholmen och Älvsjö. Fokus i utvärderingen ligger främst på gatu- och parkskötsel samt äldreomsorg. Varje fallstudie har innefattat metoder som dokumentstudier, intervjuer samt inhämtande av statistiskt material.</p>		

B. Övrigt material som ingår i stadsledningskontorets rapport

Titel	Utgiven år	Författare/ Organisation	Innehåll i korthet
Effekter av konkurrensshotet inom äldreomsorgen - en studie av egen regi resultatenheter inom äldreomsorgen i Stockholms stad	1996	Almqvist, Roland, Institutet för kommunal ekonomi	I rapporten analyseras i vilken mån konkurrensutsättning påverkar effektiviteten i kommunalt drivna verksamheter.
Egenregi och entreprenad- kostnader, verksamhet och kvalitet vid 10 sjukhem	2001	Revisionsrapport, författad av Nordeg på uppdrag av REVIS	Granskning av 10 vårdhem, varav hälften drivna på entreprenad. Jämförelse av nivå avseende kvalitet, kostnad och service.
Enkätundersökning till stadens upphandlare	2004	SLK, Enheten för upphandling och konkurrens	Snabbenkät, där stadens upphandlare ger sin bild av hur upphandlingsarbetet förändrats de senaste åren, samt på vilket sätt det politiska inflytandet samt brukarinflytandet säkerställs.
Fyra avbrutna upphandlingar inom äldreomsorgen.	2000	Consider Consultants. Konsultrapport åt Stockholms stad	I rapporten analyseras hur upphandlingsprocessen fungerar och förslag lämnas i syfte att förbättra metoder att handla upp entreprenader inom äldreomsorgen.
Företag köper tjänster	1998	Björn Axelsson	Allmänt om inköpsstrategiska överväganden inom både privat och offentlig sektor.
Kommersialitet och marknadsmässighet i offentliga anbud rörande måltidsservice.	2003	Attenda AB, på uppdrag av SLK	Marknadsanalys och förslag till utvecklande åtgärder avseende upphandling av måltidsverksamhet
Kommunala huvudmannastrategier för kostnadspress och utveckling	2000	Ola Mattisson, doktorsavhandling Lunds universitet.	Kommuners strategiska val, däribland konkurrensutsättning, inom den hårda sektorn, analyseras, främst utifrån teoretiska perspektiv men även utifrån cases/ exempel.
Kommunala driftsentreprenader	2000	Svenska kommunförbundet	Boken ger stöd och underlag för kommuner inför upphandling och konkurrensutsättning.
Konkurrensutsättning och kvalitet- en studie av Stockholms stads äldreomsorg	1996	Erika Jonsson, IKE.	Delrapport i utvärderingen av konkurrensprogrammet. Rapporten belyser konkurrensutsättningens effekter på verksamhetens kvalitet.
Konkurrensutsättning av idrottshallar i staden. SKTF	2001	Institutet för Personal- & företagsutveckling (IPF) i Uppsala	Studien avhandlar främst ekonomiska effekter samt kvalitet

Konkurrens för fortsatt välfärd?	1999	Svenska kommunförbundet	Belyser förekomst, omfattning, effekter och erfarenheter av konkurrensutsättning och alternativa driftsformer.
Konkurrens bildar skola	2001	DS 2001:12, ESO	Rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna
Konkurrens, bolagisering och ändrat huvudmannaskap inom sjukvården.	2000	Jan Wallenberg	Rapporten belyser en sjukvård i förändring , hur denna gestaltar sig och i vilken mån konkurrensutsättning kan ses som en påverkande faktor.
Konkurrens på kommunala villkor.	2002	Fredrik Andersson, Svenska kommunförbundet	Allmän översikt av olika aspekter på konkurrensutsättning, den offentliga sektorns roll samt effekter av konkurrensutsättning.
Kostnadseffekter av konkurrensutsättning - en studie av Stockholms stads äldreomsorg.	1996	Högberg, Olle, Institutet för kommunal ekonomi (IKE)	Delrapport i utvärderingen av konkurrensprogrammet. Hur påverkar konkurrensutsättningen kostnaderna inom äldreomsorgen i staden?
Kundval- en studie av de förväntade effekterna hos en kundvalsmodell i Stockholms stad.	2002	Claes Charpentier, Handelshögskolan i sthlm. (i samarbete med SLK)	Effekter av kundvalssystem inom ÄO analyseras och ställs i relation till egen regi och entreprenadupphandling.
Marknadsanalys av gatu- och parkskötseln i Stockholms stad.	2004	Soul Business Innovation Group	Rapporten innehåller en kartläggning av marknadssituationen inom gatu- och parkområdet i Stockholms stad, förklaringsfaktorer till kostnadsutvecklingen samt förslag till åtgärder i syfte att bryta kostnadsutvecklingen.
Myter och Fakta om privat bedriven vård och omsorg i Sverige	2001	Vårdföretagarna	Rapporten tar upp och analyserar vanliga föreställningar om vad som karakteriserar privat respektive offentlig driven vård
Nittioalets anbudskonkurrens i äldreomsorgen – några utvecklingstendenser.	2001	Svensson & Edebalk. IHE, Institutet för hälso- och sjukvårdsekonomi	I studien analyseras effekter av entreprenad driven äldreomsorg i landet.
Offentlig upphandling Effektivisering eller social dumping ?	2000	Kurt Junesjö	Fokus på konkurrensutsättningens effekter för personalen, främst ur ett arbetsrättsligt perspektiv.
Potential för tillväxt- om konkurrensutsättning i den offentliga sektorn.	2003	Olof Erixson, Svenskt Näringsliv.	Kartläggning av grad av konkurrensutsättning i den offentliga sektorn samt föreslagen fortsatt utveckling.

Prisanalys och prisutsättning inom den entreprenad drivna äldreomsorgen.	2002	Gudrun Ryden, mfl, Komrev på uppdrag av SLK.	Prisanalys av entreprenader inom äldreboende samt analys av prispåverkande faktorer
Sociala tjänster- marknadsanalys	2001	Consider, på uppdrag av SLK	Kartläggning av marknad inom individ och familjeomsorgen.
Tro, hopp och äldreomsorg.	2003	Stockholms läns äldrecentrum	En studie av två avbrutna entreprenadupphandlingar i Stockholms stad. Allmän bakgrund samt effekter och erfarenheter av konkurrensutsättning.
Utvärdering av äldre- och handikappnämndens upphandlingsstrategi.	2000	Utredarhuset i Uppsala, på uppdrag av Västerås stad.	Analys av ekonomiska, personalmångfalds- och kvalitetseffekter på konkurrensutsättning av äldreomsorgen i Västerås stad.
Vilka krav ställs i anbudshandlingar? - en granskning av upphandlingar inom äldreomsorgen i Stockholms stad.	1996	Almqvist, Roland, Institutet för kommunal ekonomi	Delrapport i utvärderingen av konkurrensprogrammet.
Visa vägen. Rapport från Kommunals rådslag om vår välfärd, dess driftformer och ditt eget jobb.	2002	Svenska Kommunalarbetsaref örbundet	Rapport byggd på enkäter, där medlemmar i Kommunal avger sin syn på olika driftsformer inom vården.
Vårda och skapa konkurrens	2002	Konkurrensverket	I rapporten analyseras vad som händer när tidigare monopolverksamheter öppnas upp för konkurrens.
Äldres önskemål och behov av god livskvalitet- boende och hemtjänst	2001	Kooperativa institutet KOOPI	Undersökning om vad brukarna inom äldreomsorgen upplever vara viktigt
Är det möjligt? Om villkor för småföretagande inom vård- och omsorgssektorn	2004	Malin Tillmar, NUTEK	Rapporten belyser frågor kring hur upphandlingarna bör anpassas i syfte att få med kvinnor och småföretagare som anbudsgivare och leverantörer.

C. Annat material som beaktats i utvärderingsarbetet, men som ej ingår i stadsledningskontorets rapport.

Titel	År	Författare, Institut
Alternativa styr- och driftsformer i äldreomsorgen: Äldreomsorg på entreprenad.	1996	Socialstyrelsen
Avbrutna upphandlingar- en konkurrensbegränsning?	2003	Linnea Klinga & Lisa Ståhl, kandidatuppsats vid Uppsala universitet.
Driftig konkurrens	1996	Svenska Kommunförbundet
Genomförandet av Stockholms stads konkurrensprogram - en granskning av konkurrensgruppens verksamhet	1995	Jonsson, Ernst, Institutet för kommunal Ekonomi (IKE)
Insnöad i kvalitet	2002	Jenny Björk Rebecka Olofsson (kandidatuppsats)
Kommunernas marknadsutnyttjande 1995-1999 - en faktasammanställning.	2000	Svenska Kommunförbundet
Konkurrensutsättning - 4 kommuner som goda exempel	1999	Industriförbundet
Kontraktsstyrning i teori och praktik – doktorsavhandling	2000	Karin Bryntze (doktorsavhandling)
Kundval	2002	Charpentier Claes (Handelshögskolan),
Kundvalets effekter och funktionssätt	2004	Charpentier Claes (Handelshögskolan)
Marknadens decennium - gränsdragande reformer i den offentliga sektorn under 1990-talet	2000	Nilsson, Karin Svedberg . SOU 2000:38
Omsorgskvalitet i svensk hemtjänst - hotad eller säkrad av att mätas?	1998	Eliasson-Lappalainen, Rosmari og Marta Szebehely
Privat- eller offentliganställd? Vad är bäst? Privatansatte inom äldreomsorgen	1998	Borel Market Research, För svenska kommunalarbetsareförbundet
Socialchefernas syn på konkurrensprogrammet och dess genomförande.	1995	Weinberg, Susanne. Institutet för kommunal ekonomi (IKE)
Transaktions- och övertalighetskostnader som följd av konkurrensutsättningen - en studie av äldreomsorgen.	1996	Nurmis, Peter. Institutet för kommunal ekonomi (IKE)
Upplevelser och erfarenheter från arbete inom äldreomsorg och omsorg. Del 2 En kvantitativ undersökning.	1998	Orbe, Johan
Vinster av konkurrensutsättning av den offentliga sektorn		Mattias Lundbäck, artikel i SvD
Äldreomsorg i förändring - knappare resurser och nya organisationsformer.	2000	Szebehely, Marta , SOU 2000:38
Äldreomsorgsinspektörernas årsrapport 1999.	2000	Stadsledningskontoret
Äldreuppdraget - Slutrapport.	2000	Socialstyrelsen
Äldre - vård och omsorg år 2000.	2001	Socialstyrelsen. Statistik - Socialtjänst 2001:3 (Sveriges officiella statistik).

DNR 019-3866/2004 sid 9 (9)